

Marek Ciara
(Warszawa)

MATERIAŁY KRZYSZTOFA KLUKA
(1739-1796)
(73)

Krzysztof Kluk urodził się 13 września 1739 r. w Ciechanowcu. Jego rodzicami byli Jan Krzysztof i Marianna Elżbieta. Ojciec był budowniczym i architektem. Kształcił się w: szkołach pijarskich w Drohiczyńcu i w Łukowie. W latach 1761-1763 uczył się w seminarium Ojców Misjonarzy przy parafii Św. Krzyża w Warszawie. W 1763 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1763-1767 był kapłanem domowym w Nurze u Tomasza Ossolińskiego. W latach 1767-1770 był proboszczem parafii w Winnej. Od 1770 do 1796 r. był proboszczem parafii w Ciechanowcu.

W Ciechanowcu oprócz pracy duszpasterskiej zajmował się pracą naukową w dziedzinie botaniki, zoologii oraz rolnictwa, ogrodnictwa i hodowli zwierząt w Polsce. W Ciechanowcu założył ogród botaniczny. W pracy naukowej jego warsztatem były biblioteka i zbiory przyrodnicze księżny Anny z Sapiehów Jabłonowskiej w Siemiatyczach.

Krzysztof Kluk był autorem 13 tomów prac z zakresu botaniki, zoologii i rolnictwa, m. in.: *Roślin potrzebnych, pożytecznych, osobliwie krajowych, albo które w kraju użyteczne być mogą utrzymanie, rozmnożenie, zażycie* (Warszawa 1777-1779, tom 1-3), *Botanika dla szkół narodowych* (1785), *Dykcjonarz roślinny* (1786-1788, tom 1-3), *Zwierząt domowych i dzikich, osobliwie krajowych, historii naturalnej początku i gospodarstwo* (1779-1780, tom 1-4), *Rzeczy kopalnych osobliwie zdalniejszych szukanie, poznanie i zażycie* (1781-1782, tom 1-2). Opracowanie *Roślin potrzebnych...* było podręcznikiem szkolnym po reformie szkół Komisji Edukacji Narodowej. Krzysztof Kluk był jednym z pierwszych przyrodników, którzy stworzyli podstawy polskiej terminologii naukowej w dziedzinie botaniki i zoologii.

Był odznaczony przez króla Stanisława Augusta Złotym Medalem Merentibus. Otrzymał doktorat honorowy w Szkole Głównej Litewskiej w Wilnie.

Krzysztof Kluk zmarł 2 lipca 1796 r. w Ciechanowcu. Został pochowany na miejscowym cmentarzu. Jest patronem Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu.

Materiały Krzysztofa Kluka zostały zakupione w 1965 r. Objętość zespołu to 0, 02 m. b. Są to odpisy i fotokopie artykułów Szymona Bielskiego, Władysława Anczyca, Januarego Kołodziejczyka o twórczości naukowej Krzysztofa Kluka oraz fotokopii jego prac. Są tu również: odpis metryki urodzenia Krzysztofa Kluka, odpis metryki zgonu, fotografie przedstawiające pomnik Kluka w Ciechanowcu, uroczystość jego odsłonięcia w 1850 roku, tekst przemówienia Wojciecha Jastrzębowskiego podczas odsłonięcia pomnika, fotografie portretów Krzysztofa Kluka i Anny Jabłonowskiej oraz fotografie kościoła i nie istniejącego już zamku rodziny Kiszków w Ciechanowcu. Materiały zostały zebrane przez Irenę i Tadeusza Godlewskich w formie oprawnego albumu z datą 1965 r. Marek Ciara w 2021 r. uporządkował materiały archiwalne i opracował inwentarz. Objętość zespołu to 0,02 m. b. Materiały spuścizny uporządkowano zgodnie z *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę 73. W wyszukiwarce www.szukajwarchiwach.pl zespół ma numer 302/533/0. Inwentarz zawiera 1 jednostkę.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Krzysztofa Kluka*, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, sygnatura 73
2. Ingot Stefan, *Kluk Krzysztof*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, tom XIII, Wrocław-Warszawa-Kraków 1967-1968, s. 25-28
3. *Kluk Jan Krzysztof*, [w:] *Nowa encyklopedia powszechna PWN*, tom 3, Warszawa 1995, s. 380
4. *Kluk Jan Krzysztof*, [pl/wikipedia.org/wiki](http://pl.wikipedia.org/wiki)

INWENTARZ1. X. *Krzysztof Kluk. Opracowali Irena i Tadeusz Godlewscy*

Album z fotokopiami i odpisami artykułów dotyczących Krzysztofa Kluka i fotokopiami jego prac 1965, masz., fkp., opr., k. 71